ISSN 2029-1701
ISSN 2335-2035 (Online)

Mokslinių straipsnių rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS IR VIEŠOJI TVARKA
PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER
2015 (15)
Scientific

ISLAMAS ŠIUOLAIKINIAME PASAULYJE

Viačeslav Čigrin*

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas-ACP
Telefonas(8-37) 303442,
Elektroninis paštas: cigrin@mruni.eu;

Anotacija. Šios temos aktualumą šiandien liudija islamistų išpuolių sukeliama rimta grėsmė. Globalinio džihado doktrina kardinaliai pasikeitė per paskutinius metus, šiandien ji deklaruoja alternatyvų pasaulio pertvarkymo projektą, o tai yra ne vien tik musulmonų problema, kuri gali būti išspręsta teologinių debatų metu arba musulmonų pasaulio pertvarkymu. Islamistų terorizmas per kelis dešimtmečius peržengė musulmonų pasaulio ribas ir tapo grėsme pasauliniam saugumui. Islamo terorizmas yra globalinis reiškinys, tačiau jis visada turi savo lokalinę specifiką. Tai reiškia, kad kiekvienas atvejis reikalauja atskiro tyrimo. Šiandien Europa, būdama pagrindinė tarptautinių santykių dalyve yra ne tik islamistų terorizmo taikinys, bet ir džihadistų, kurių išpuolių šiandien baiminamasi kaip Londone, taip ir Islamabade, „tiekėja“. Be to, islamistų terorizmo apraiškos Vakarų šalyse sukelia didesnes pasekmes pasaulio geopolitikai, negu tradicinėms musulmonų šalims. Todėl reikėtų skirti didesnį dėmesį islamo pasauliui, bandyti perprasti jo principus ir numatyti galimus raidos etapus.

Pagrindinės sąvokos: islamas, globalizacija, modernumas, džihadas, visuomenė.

ĮVADAS

Islamo reiškinys - tai religinių tradicijų, gyvensenos ir kultūros, šariato atgimimas, didelis gyventojų skaičiaus augimas musulmonų šalyse, arabų šalių įtakos suintensyvėjimas tarptautiniuose santykiuose, savo tikslų pasiekimas naudojant smurtą ir ekstremizmą. XXI amžiaus pradžioje viešųjų ir politinių sluoksnių dėmesį patraukė tokie reiškiniai kaip "islamo renesansas" ir „islamo suaktyvėjimas“. Vakarų mokslininkai, kurie analizuoja naujai susiklosčiusią situaciją tarptautiniuose santykiuose ir pasaulio politikoje, savo darbuose įžvelgia ir tokią grėsmę, kaip terorizmas. Tokie autoriai kaip J. Rosenau (James N. Rosenau), J. Esposito (John Louis Esposito), B. Tibi (Bassam Tibi) savo darbuose gvildena terorizmo grėsmę, kaip vieną iš sudėtingų šiuolaikinio pasaulio iššūkių[1], atsiradusią po Vestfalijos sistemos erozijos, ir parodo jos iš esmės naujas kokybines charakteristikas (šiuolaikinės Europos valstybių sistemos kontūrai išryškėjo po Trisdešimties metų karo (1618-1648). Vestfalijos sutartyje (1648 m.) suformuluoti pagrindiniai tarptautinės sistemos bruožai ir

[1] Rosenau J. The Study of World Politics: Volume 1: Theoretical and Methodological Challenges**.** New York. 2006, 180-187.
Esposito J. Unholy War. Terror in the Name of Islam. New York: Oxford University Press. 2002, 146 - 162.
Tibi B. Political Islam, World Politics and Europe. Democratic Peace and Euro-Islam versus Global Jihad. Oxon: Routledge, UK. 2008. 122-146.

normos, išlikusios iki mūsų laikų. Todėl 1648 m. laikomi šiuolaikinės tarptautinės sistemos pradžia[2]. Nuo to laiko pradėjo ryškėti kontinentinė jėgų pusiausvyros sistema, teritorinės valstybės suverenumo principas nepriklausomai nuo aukštesnio lygio religinės, dinastinės ar imperinės valdžios. Nauji iššūkiai ir grėsmės ne tik sudarė naują darbotvarkę pasaulio politikoje, bet ir turėjo didelę įtaką tarptautinių santykių formavimui, ką teisingai savo darbuose nurodė amerikiečių psichiatras ir rašytojas M. Sadžemanas (Marc Sageman)[3]. Siekiant ištirti islamo fenomeną Europoje, tyrime naudojami darbai tokiu užsienio autorių kaip P. Nesser (Petter Nesser), Dž. Colemano (John Coleman), E. Bakerio (Edwin Bakker). Kalbame apie islamo pasireiškimo ypatumus šiuolaikinio pasaulio sociopolitiniame gyvenime. „Islamiškojo fenomeno“ realijos išryškino religinio ekstremizmo ir fundamentalizmo problemos prevencijos poreikį. Nagrinėjant religinio terorizmo apraiškas, daugiausia dėmesio reikėtų skirti vadinamajam islamiškajam terorizmui, nes jis yra aktualiausias ir šiuo metu kelia didžiausia grėsmę. Jei Europoje "pranašai" agresyviai revizuoja oficialų stačiatikių ir katalikų tikėjimą, tai islame atsirado kraštutinė radikali pakraipa - vahabizmas. Vahabitai – musulmonų sunitų sekta, atsiradusi XVIII a. I pusėje Nedždo regione (dabartinėje Saudo Arabijoje). Vahabizmas, kaip „Islamo fenomeno“ išraiška savo ekstremizmu tampa rimta grėsme stabilumui, saugumui, religinių konfliktų priežastimi[4]. Globalinis džihadas, kurio doktrina laikui bėgant smarkiai pasikeitė, šiandien įgyja alternatyvaus pasaulio rekonstrukcijos projekto kontūrus, ir jau nėra grynai musulmoniška problema, kuri gali būti išspręsta teologinių debatų metu ar musulmonų pasaulio pertvarkymu[5]. Atsiradęs po konflikto Afganistane, islamistų terorizmas per kelis dešimtmečius peržengė musulmonų pasaulio ribas ir tapo globalinio saugumo grėsme. Nors islamo terorizmas yra pasaulinis reiškinys, nepaisant to, jis visada turi lokalinę (vietinę) specifiką. Tai reiškia, kad kiekvienas regioninis terorizmo apraiškos atvejis reikalauja atskiro tyrimo. Europa, būdama viena iš pagrindinių tarptautinių santykių dalyvių - dabar yra ne tik džihado teroristų taikinys, bet ir teroristų, kurių išpuolių šiandien baiminamasi ir Londone, ir Islamabade, „tiekėja“. Islamo terorizmo apraiškos Vakarų šalyse turi didesnes pasekmes

[2] Daugėla V. Valstybės suvereniteto samprata Europos Sąjungoje MRU Vilnius. 2004. 8-9.
[3] Sageman M. Understanding Terror Networks. - Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press. 2004. 78-90.
[4] Bakker E. Jihad Terrorists in Europe. Their Characteristics and the Circumstances in Which They Joined the Jihad: an Exploratory Study [Electronic resource] / Netherlands Institute of International Relations Clingendael. - December 2006. - [interaktyvus]. Peržiūrėta adresu: http://www.clingendael.nl/publications/2006/20061200_cscp_csp_bakker.pdf.
[5] Садур В. Тюрки, Татары, Мусульмане. Марджани. Москва. 2012 60-81.

pasaulio geopolitikai, palyginus su jų pasireiškimu musulmonų pasaulyje, ir dėl to jos nusipelno atskiro ir išsamaus nagrinėjimo.

Straipsnio tikslas yra išanalizuoti pagrindinius islamo bruožus šiuolaikiniame pasaulyje. Šiame darbe buvo taikyti lyginamasis - istorinis, istorinis ir aprašomasis metodai. Taip pat buvo naudojamas tarpdalykinis metodas, derinant politinės teorijos, istorijos, sociologijos, psichologijos teorinius elementus. Straipsnyje remiamasi ir tarptautinių santykių konstruktyvistinės mokyklos gairėmis, paremtos A. Vendto (Alexander Wendt) idėjomis[6]. Nagrinėjant pagrindinius pasaulio islamo terorizmo komponentus, buvo naudojamas sisteminis tyrimo metodas, kuris leidžia nagrinėti šią grėsmę platesniame tarptautiniame kontekste. Empirinis tyrimo pagrindas susideda iš duomenų, gautų iš atvirų šaltinių, po atliktos papildomos analizes (įskaitant, bet neapsiribojant oficialiais teisės aktais, publikacijomis žiniasklaidoje, politikų, visuomenės veikėjų ir pareigūnų publikacijomis iš jų pasisakymų, sociologinių tyrimų rezultatais, mokslinėmis publikacijomis, teismų sprendimais).

ISLAMAS ŠIANDIEN

Islamą, jo tradicijas ir ypatybes tyrinėjo Abul Ala Maududi (Ala al Mawdudi), R. Armou (Rollin Armour), G. von Grunebaum (Gustav Edmund von Grünebaum), G.Dzhemalas (Geydar Dzhemal), A.Masse (Henri Massé), V.Sadur (Valiahmed Sadur), F. Schuon (Frithjof Schuon) ir kiti. Šie autoriai nagrinėja islamo tikėjimą, jo veikimo ypatumus įvairiais laikotarpiais žmonijos raidoje, pagrindines tikėjimo, šventųjų tekstų savybes. Kai kurie musulmonai jaučia nepasitenkinimą ir priešiškumą Vakarams, kas įgauna kraštutines nacionalinio arba tarptautinio terorizmo formas. Didžioji dalis neapykantos yra susijusi su pastarojo meto įvykiais - Afganistano bombardavimu, Izraelio smurtiniais veiksmais prieš Palestinos intifadą, Amerikos paramos Izraeliui, amerikiečių karių buvimu Saudo Arabijoje, karu prieš Iraką, Libiją.

Bet gilesnės priešiškumo šaknys kyla iš islamo visuomenės modernizavimo ir pasaulietinių vyriausybių, kurios remiasi Vakarų Europos modeliu, krizės. Dažnai pasaulietinio karinio elito režimo teisėtumu abejoja daugelis pamaldžių musulmonų ir tokios vyriausybės dažnai patiria islamo kovotojų išpuolius. Arabų šalių tautos atgavo

[6] Wendt A. Anarchy is What States Make of It: the Social Construction of Power Politics International Organization. - 46, 2. - Spring, 1992. 391-425.

nepriklausomybę nuo imperinės valdžios po Antrojo pasaulinio karo. Paskutinis iš jų 1962 metais buvo Alžyras. Kolonijinis laikotarpis labai paveikė visą islamo pasaulį ir netgi tos šalys (Turkija, Iranas, Saudo Arabija ir Jemenas), kurios nebuvo protektoratais ar kolonijomis. Šiandien musulmonų pasaulis susideda iš nepriklausomų tautinių valstybių, daugelyje egzistuoja pasaulietinė valdžia, pagrįsta Europos modelio teisine sistema. Šiandien, kai užmezgami nauji socialiniai, ekonominiai ir kultūriniai ryšiai visame pasaulyje, Centrinė Azija, kaip didžiulė rinka ir kapitalo investicijų objektas, traukia Rusijos, Kinijos, Indijos ir Vakarų šalių dėmesį iš vienos puses, Turkijos, Pakistano, Irano ir Saudo Arabijos iš kitos. Sukurtos Vakarų koncesijų pagrindu, šios šalys dabar turi savo išteklius. Saudo Arabija, Kuveitas ir Jungtiniai Arabų Emyratai modernizavo savo politinę struktūrą pagal nacionalinę tradicinę sistemą, o Irake Sadamas Huseinas sukūrė karinį socialistinį pasaulietinį režimą su Stalino tipo lyderio kultu[7]. Baisus 1980-1988 metų karas tarp Irako ir Irano iškilo dėl ankstesnių buvusių regioninių, etninių ir teritorinių nesutarimų. Irakas 1990 metais okupavo Kuveitą, tuo tarpu JAV, Didžiosios Britanijos, Saudo Arabijos ir kitų arabų šalių koalicija įsiterpė ir išlaisvino Kuveitą. Karas prieš Iraką, Libiją ir JAV karių buvimas Saudo Arabijos teritorijoje skatina Rytų priešiškumą Vakarams. Naftos turtingame Irane 1979 metais buvo nuversta Pahlavi (Pahlawi) dinastijos monarchija, įkurta 1925 metais. Nuvertus tuometinį valdovą šachą Reza Pahlavi, Iranas atvertė visiškai naują istorijos puslapį – po beveik penkių šimtų metų monarchinio valdymo šalis tapo islamiška respublika. Šis perversmas turėjo didelę įtaką visam musulmonų pasauliui. Ši revoliucija leido režimui sėkmingai valdyti šalį per islamo organizacijas pagal islamo įstatymus. Islamo revoliucija įkvėpė islamistų judėjimą visame musulmonų pasaulyje[8]. Viduramžių Europos civilizacijos vystėsi galingų islamo imperijų šešėlyje, bet šiuolaikinis islamiškas pasaulis įžengę į XXI amžių jau modernios Europos plėtros šešėlyje. Pasaulio religijų etinės sistemos turi stebėtinai daug bendro ir šiuo bendru pagrindu turėtų būti paremtas ateities pasaulis. Islamo kultūra turi didžiulį svorį šiuolaikiniame geopolitiniame pasaulio žemėlapyje[9]. Tradiciškai daugiausia pasklidusi Afrikoje ir Eurazijoje, islamo įtaka tęsiasi nuo Atlanto iki Ramiojo vandenyno, apima kartu turtingus ir neturtingus, pačias derlingiausias ir nuniokotas pasaulio šalis. Tradicinio šariato nuostatuose, kurie vystėsi pergalingos islamo ekspansijos metu, nebuvo numatyta nuolatinio

[7] Nesser P. Jihad in Europe – A Survey of the motivations for Sunni Islamist terrorism in post-millennium Europe. FFI/RAPPORT-01146. Norwegian Defence Research Establishment. 2004. 102.
[8] Schuon F. Understanding Islam World Wisdom Books, USA. 1998. 76-92.
[9] Massé H. Islam Kessinger Publishing. USA. 2011. 134-160.

musulmonų bendruomenės egzistavimo ne islamo teritorijoje. Dabar šios bendruomenės susiduria su sudėtingomis problemomis. Kaip musulmonui vykdyti civilinės teisės reikalavimus, kurie prieštarauja šariatui? Ar gali musulmonai dalyvauti politiniame judėjime? Ar visada laikytis islamo prioriteto lojalumo valstybei atžvilgiu? Ar musulmonai turėtų asimiliuotis tarp vietos gyventojų (palaipsniui perimti dominuojančios kultūros papročius ir elgesį), ar išlikti kaip atskira bendruomenė? Kur slypi tolerancijos ribos kitos bendruomenės atžvilgiu? Daugelis šių klausimų pirmą kartą kilo kuriant pasaulietinius režimus musulmonų bendruomenėse, tačiau po 2001 metų rugsėjo 11 dienos JAV įvykių ir jų pasekmių, Europos ir Amerikos musulmonai pajuto šių klausimų ypatingą aktualumą[10]. Nėra jokių abejonių, kad viso pasaulio musulmonai ir toliau formuluos savo atsakymus į globalizacijos iššūkius. Šiandien pasaulio gyventojų yra virš 7 mlrd. Musulmonai sudaro beveik ketvirtadalį (apie 23%), t.y. virš 1,7 mlrd. Pasaulyje yra 53 valstybės, kuriose dauguma gyventojų yra musulmonai. Šios valstybės apima teritorijas nuo Atlanto vandenyno Afrikos pakrantės iki Vidužemio jūros kranto, įskaitant Artimuosius Rytus iki Irano, Afganistano ir Pakistano sienos su Indija, toliau į šiaurę iki Kazachstano. Šalia Indijos, kur musulmonų mažuma sudaro 151 milijoną žmonių, yra Bangladešas su 132 milijonų musulmonų. Toliau į pietus, kur Indijos vandenynas ribojasi su Ramiuoju vandenynu, yra Indonezija su 207 milijonais musulmonų. Reikšminga musulmonų mažuma gyvena Filipinuose. Šiandien islamas plinta Afrikoje į pietus nuo Sacharos, šis procesas prasidėjo dar viduramžiais. Virš 19 milijonų musulmonų yra Kinijoje. Europoje gyvena 5-6 milijonai ir 7-8 milijonai musulmonų yra Amerikoje. Britų musulmonai su Indijos - Pakistano šaknimis įdėjo didelį indėlį į socialinę ir ekonominę plėtrą pokario Britanijoje. Turkijos darbininkai daug prisidėjo prie Vokietijos atgimimo po Antrojo pasaulinio karo, kai kurie iš jų čia apsigyveno visam laikui ir palaiko ryšius su savo tėvyne. Daugelis musulmonų darbininkų Prancūzijoje yra kilę iš Šiaurės Afrikos valstybių. Padaugėjo kitų konfesijų atstovų „perėjimo“ į islamą atvejų. Pavyzdžiui, Vokietijoje yra nuo 3,5 iki 4,3 milijonų musulmonų bendruomenės narių, tuo tarpu islamą priėmė 100 tūkstančių vokiečių. Prancūzijoje gyvena nuo 5 iki 6 milijonų pranašo Mahometo pasekėjų. Po Antrojo pasaulinio karo Europa ir Amerika tapo daugiakultūrėmis bendruomenėmis. Daugelyje Europos ir Amerikos valstybių atsiranda budistų, induistų, sikhų ir musulmonų bendruomenės. Pradeda klestėti Rytų kultūra, atsiranda šimtai naujų mokslinių publikacijų apie Rytų kalbų ir kultūrų problemas. Pirmasis klasikinio akademinio darbo

[10] Von Grünebaum G. Classical Islam: a history, 600 A.D.to 1258 A.D. Aldine Transaction. 2005. 244.

leidinys „The Encyclopaedia of Islam“ buvo išleistas 1926 metais ir turėjo keturias solidžias pagal apimtį knygas, antrasis leidinys jau turėjo dešimt knygų. Beveik kiekviename dideliame Europos universitete darbuojasi skirtingos kilmės mokslininkai musulmonai, kurie dėstytojauja ir atlieka mokslinius tyrimus visose mokslo srityse. Abiejų lyčių studentus iš musulmoniškojo pasaulio šalių galima rasti bet kuriame pagrindiniame Europos ir Amerikos universitetuose. Musulmonų pasaulyje taip pat yra puikių universitetų ir visur švietimas laikomas aukščiausiu nacionaliniu prioritetu.

Arabų šalių atsiradimas pasaulio politinėje scenoje lėmė ypatingą geopolitinę padėtį. Reikia pažymėti, kad islamas yra jauniausia pasaulio religija. Islamas tai griežta monoteistinė religija, kuri nepripažįsta krikščionių doktrinos apie Šv. Trejybę[11]. Musulmonų šventoji knyga - Koranas (Quran iš arabų k. „skaityti“) tai pagrindinė islamo dogmatinių, mitologinių, etinių ir teisinių tekstų rinkinys. Netrukus po islamo atsiradimo, ši religija suskilo į šiitus ir sunitus. Šiitai (daugiau ortodoksai, jų yra mažuma) pripažįsta imamais kalifais tik Alidų (kalifo Ali ir jo žmonos Fatimos - Mahometo dukros) palikuonis. Sunitai, kartu su Koranu, pripažįsta Suna (sunà [arabų k. sunna — paprotys, tradicija] sen. arabų bendruomenės elgesio taisyklių ir papročių rinkinys; vėliau — musulmonų (sunitų) šventosios knygos, kuriose yra pasakojimai apie Mahometą (chadisai), Korano papildymai ir paaiškinimai). Kita vertus, sunitai ne mažiau ortodoksalūs ir, priešingai nei šiitai, neigia žmogaus laisvos valios egzistavimą. Karas tarp Irano ir Irako, daugiausia buvo karas tarp šiitų (Iranas) ir sunitų[12].

Teoriškai visus musulmonų gyvenimo aspektus, tiek viešuosius, tiek asmeninius, valdo dieviškasis įstatymas. Šariatas yra dieviškosios teisės sistema, kuri sprendžia religinius klausimus, taip pat teisines problemas (komercinių sutarčių sudarymas, šeimyniniai santykiai, skyrybų ir paveldėjimo atvejai). Šariato laikymąsi prižiūri kadi (qadi) - teisėjas. Kadi skiria valdovas ir jis privalo studijuoti šariatą pripažintuose institucijose[13]. Džihadas (jihad arabų k. - „uolumas“, „stropumas“) visa tai, ką žmogus daro Alachui. Yra du džihado tipai: didysis arba vidinis ir mažasis arba išorinis (fizinis). Didysis pirmiausia susijęs su dvasine ir religine plotme – tai tikinčiojo vidinė kova siekiant išganymo, tuo tarpu mažasis reiškia fizinę kovą, kuri gali būti ne tik gynybinis karas, kai islamui iškyla grėsmė, bet ir puolamasis. Tačiau verta pabrėžti, kad visais atvejais džihadas yra apribotas griežtomis karo taisyklėmis. Religinė valdžia islamo visuomenėje remiasi Koranu ir Suna, tačiau nėra hierarchinės organizacijos

[11] Armour R. Islam, Christianity, and the West: A Troubled History Orbis book 2002. 60-87.
[12] Mawdudi A. Towards Understanding Islam Lulu Enterprises, Inc USA. 2012. 112-126.
[13] Джемаль Г. Освобождение ислама. Умма. Москва. 2004. 231-240.

kaip Bažnyčioje ir nieko panašaus į dvasininkiją, kadangi nėra sakramento. Šeimyninius santykius reglamentuoja sutartis (kontraktas). Islamo terorizmas, kaip grėsmė pasaulio saugumui, turi konkrečius kriterijus. Pagrindinis islamistų terorizmo elementas yra džihado doktrina, kurios pradinė klasikinė reikšmė buvo iš esmės pakeista[14]. Kitas svarbus elementas yra tai, kad pateikti džihadistų reikalavimai turi egzistencinį charakterį, kas labai apsunkina racionalių derybų vykdymą. Globalinių islamistų teroristinių organizacijų įtaka pasaulio politikai pasireiškia teroro aktais, o taip pat „alternatyvios pasaulio tvarkos projekto“ propagavimu. Radikali puolamoji džihado doktrina atliko svarbų vaidmenį transformuojant tradicinį islamą į pasaulio saugumo grėsmę. Šios doktrinos sėkmės pagrindas buvo sukurtas XX amžiaus antroje pusėje dėl vidinių politinių procesų Artimuosiuose Rytuose ir Persijos įlankoje bei tarptautinių procesų, darančių įtaką musulmonų pasauliui. Egzistuojančios džihado doktrinos versijos (antivyriausybinis džihadas, „klasikinis“ džihadas ir globalinis džihadas) paaiškina, kodėl šiuolaikinėje džihado stovykloje nėra vienybės. Grėsmę pasaulio saugumui visų pirma kelia organizacijos, kurios vadovaujasi Osamos bin Ladeno idėjomis apie pasaulinio karo su JAV ir jos sąjungininkais būtinybę. Al Qaeda jau nėra teroristinių operacijų koordinavimo centras, pagrindinę destrukcinę veikla vykdo savarankiški „skyriai“ visame pasaulyje. Islamo terorizmo reiškinio atsiradimas Europoje yra glaudžiai susijęs su migracijos ir integracijos procesais XX amžiaus antroje pusėje, kurie sukūrė prielaidas Europos džihadistų atsiradimui. Europoje sukurta aplinka, kurioje gyventojų grupės, kurie išpažįsta islamą, jaučia sunkumus, neteisybės jausmą bei neapykantą likusiai dominuojančiai visuomenės daliai. Šio struktūrinio faktoriaus ir tam tikrų asmeninių aplinkybių derinys gali prisidėti prie radikalizmo plitimo. Toks scenarijus yra išskirtinis regioninio radikalaus džihado bruožas Europoje. Migracijos srautų kontrolė Europos Sąjungos valstybėse, ypač Šengeno zonoje, yra sunki užduotis. Daugiakultūriškumo ir kitų integracijos modelių krizė Europoje parodė, kad reikia ieškoti naujus sprendimus. Būtina išnagrinėti integracijos modelio, skirto musulmonų diasporai, sukūrimą, be kita ko, turi būti atsižvelgiama į religinius, socialinius, politinius ir kitus šios grupės ypatumus. Siekiant užpildyti esamą vakuumą ir apriboti Salafi ideologijos (be gailesčio misoginistinė (t.y., moteris niekinanti), paliko savo žymę globaliajam islamui tuo, kad per didelį skaičių musulmonų įtikino, jog būtent salafizmas yra tyriausia ir aukščiausia mūsų tikėjimo forma“) prieinamumą, svarbu yra inicijuoti Europoje teologinius, kitomis aktualiomis musulmonų bendruomenei temomis,

[14] Coleman J. Nuclear Power: Anathema to the New World Order. Millennium copyright 2008. 86.

debatus. Matomas tiesioginis ryšys tarp džihado doktrinos raidos ir islamistų pogrindžio vykdomos veiklos Europoje. Pagal džihado doktrinos pokyčius, Europa iš prieglobsčio, bazės ir verbavimo centro tapo teroristinių išpuolių taikiniu. Dabartinėje Europoje yra visų pagrindinių džihado koncepcijų atstovų; yra atvejų, kai jie sujungdavo savo pastangas, tačiau įprastai jie veikia savarankiškai. Tolesnis ideologinės ir strateginės džihado doktrinos plėtros stebėjimas tampa prioritetu kovoje su terorizmu.

IŠVADOS

Islamo pasaulis, Amerikos ir Europos spaudoje, beveik visada yra neigiamas, susijęs su smurtu. Tai, kad dauguma musulmonų gyvena normalų šeimos gyvenimą ir išpažįsta visiškai protingą tikėjimą, sutelkiant dėmesį į gerumo, brolybės, meilės, socialinio teisingumo ir taikos jausmus, pastaraisiais metais dėl politinių įvykių buvo niveliuota Vakarų civilizacijoje. Panašiai iškreiptas vaizdas pateikiamas musulmonams apie Vakarus. Krikščionių pasaulis vaizduojamas kaip išnaudojimo, islamo priešo šalininkų ir vargšų engėjų pasaulis. Apskritai, musulmonai visame pasaulyje jaučia nepasitenkinimą ir priešiškumą Vakarams, kas įgauna kraštutinę nacionalinio ir tarptautinio terorizmo formą. Islamas, kaip taikos ir supratimo kultūra, neturėtų tapti sunaikinimo priemone pasaulyje. Todėl tikrieji musulmonai (kaip priešprieša tiems, kuriems religija yra pagrindinis ginklas kovai su kitatikiais) turėtų būti budrūs, kad būtų išvengta tragedijos.

LITERATŪRA

1. Armour R. Islam, Christianity, and the West: A Troubled History Orbis book 2002. p. 60-87.
2. Bakker E. Jihad Terrorists in Europe. Their Characteristics and the Circumstances in Which They Joined the Jihad: an Exploratory Study [Electronic resource] / Netherlands Institute of International Relations Clingendael. - December 2006. - [interaktyvus]. Peržiūrėta adresu: http://www.clingendael.nl/publications/2006/20061200_cscp_csp_bakker.pdf.
3. Coleman J. Nuclear Power: Anathema to the New World Order. Millennium copyright 2008. 86.
4. Daugėla V. Valstybės suvereniteto samprata Europos Sąjungoje MRU Vilnius. 2004. p. 8-9.
5. Esposito J. Unholy War. Terror in the Name of Islam. New York: Oxford University Press. 2002, 146 - 162.
6. Massé H. Islam Kessinger Publishing. USA. 2011. 134-160.
7. Mawdudi A. Towards Understanding Islam Lulu Enterprises, Inc USA. 2012. 112-126.
8. Nesser P. Chronology of Jihadism on Western Europe 1994-2007: Planned, Prepared and Executed Terrorist Attacks Studies in Conflict and Terrorism. Nr. 31. 2008. 924-946.
9. Nesser P. Jihad in Europe – A Survey of the motivations for Sunni Islamist terrorism in post-millennium Europe. FFI/RAPPORT-01146. Norwegian Defence Research Establishment. 2004. 102.
10. Rosenau J. The Study of World Politics: Volume 1: Theoretical and Methodological Challenges. New York. 2006, p.180-187.

11. Sageman M. Understanding Terror Networks. - Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press. 2004. 78-90.
12. Schuon F. Understanding Islam World Wisdom Books, USA. 1998. p.76-92.
13. Tibi B. Political Islam, World Politics and Europe. Democratic Peace and Euro-Islam versus Global Jihad. Oxon: Routledge, UK. 2008. 122-146.
14. Von Grünebaum G. Classical Islam: a history, 600 A.D.to 1258 A.D. Aldine Transaction. 2005. 244.
15. Wendt A. Anarchy is What States Make of It: the Social Construction of Power Politics International Organization. - 46, 2. - Spring, 1992. 391-425.
16. Джемаль Г. Освобождение ислама. Умма. Москва. 2004. 231-240.
17. Садур В. Тюрки, Татары, Мусульмане. Марджани. Москва. 2012 60-81.

ISLAM IN THE MODERN WORLD

Viačeslav Čigrin*
Mykolas Romeris University

S u m m a r y

The relevance of this topic is indicated by a serious threat today which is posed by Islamic terrorism. Global jihad doctrine has changed dramatically in recent years, today it declares an alternative world redevelopment project, which is not only a Muslim problem that can be solved by theological debates in the Muslim world or conversion. Due to the emergence of the Afghan conflict, Islamist terrorism within a few decades gone beyond the limits of the Muslim world and is becoming a threat to the global security. Islamic terrorism is a global phenomenon, but always has its locative specifics. This means that each case requires a separate study. Today, Europe as a major player in international relations is not only an Islamist terrorist target in London, as well as in Islamabad, but also jihadists "provider" of the today attacks. In addition, Islamist terrorism in Western countries has greater consequences to the world politics than in the Muslim world. Therefore, more attention should be paid to the Islamic world trying to understand its principles and possible further aspects of development.

Keywords: Islam, globalization, modernity, jihad, society.

Viačeslav Čigrin*, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedros lektorius. Mokslinių tyrimų kryptys: Visuomenės saugumas.
Viačeslav Čigrin*, Mykolas Romeris university Faculty of Public Security lecturer Department of State Border Protection Research interests: Public security.